

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 87
Birger Andersson, ~~Bl Listers hd~~

Per Lindberg född år 1856 i Knektatorpet, Slattesmåla, Allbo hd.
Småland, bosatt i Dalandshult, Listers hd. Bleking. Har varit ral-
lare, gårdsfarihandlande, arbetat vid tegelbruk i Danmark.
Sagesman för 88-134

(76 522)

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770 Uppg.nr. 92.
Birger Andersson, Bl Listers hd

De va en gång en änka, som hade sin stuga på en rik greves ägor.
Hon hade bara en son, å den skickade hon till stan, för att lära
sig något yrke. När han skulle ge sig iväg, fick han en bra mate
säck och ett par nya vita vantar med sig. Han gick bittida hemi-
från, och när han hade kommit ett stycke mötte han en man.

"Vart skall du gå,"frågade mannen.

"Jag ska till stan och lära mig ett yrke,"sa pojken.

-"Då ska du följa med mej,så ska jag lära dig att stjäla,"

-"Nej, tjuv vill jag inte bli,för di fåt både spö och häkte,"sa
pojken.

Men mannen lovade att han skulle lära honom stjäla, så att han var-
ken behövde bli spöad eller sitta i häkte, och då följde pojken med.

När de hade kommit ett stycke till vägs, fick de se en karl, som gick och ledde en bagge.

"Vill du se när jag stjal den där baggen," undrade mannen.

De hade pojken ingenting emot, och så fick han ge tjuven, för en mästertjuv va de han hade träffat, sina vanter. Först gick de förbi mannen med baggen, och när de hade hunnit så långt, så att han inte kunne se dem längre, tog tjuven den ene vanten och släpade den på marken, så att den blev smutsig, och sen lät han den ligga på vägen. När han som ledde baggen kom fram till vanten, tittade han bara på den, men han tog inte opp den, för han tyckte den va så dan.

Men pojken och mästertjuven kastade den andra, fina vanten på vägen ett stycke längre fram, också gömde de sig i skogen bredvid. När mannen med baggen fick se den vanten, ångrade han, att han inte hade tagit opp den andre, och så band han baggen vid ett träd, och gick tillbaka för att se om vanten låg kvar. Under tiden var

naturligtvis mästertjuven framme och stal baggen, och sen gick de ett stycke igen.

"Vill du nu se när jag stjäla kläderna från honom," frågade mästertjuven, och de hade pojken ingenting emot. Efter en stund kom de till en bäck, som gick tvärs över vägen. De va bara en smal spång som man kunde komma över den på. De gick över bäcken, och sen tog de bort spången och gömde sig i en buske. När så mannen, som hade förlorat sin bagge, kom ner till bäcken och sökte, så började tjuven bräka, Då trodde mannen, att baggen hade slitet sig lös och simmat över bäcken, och så klädde han av sig och vadade över. Men då var det tjuven som la ut spången lite längre bort, och så gick han över och tog kläderna.

Pojken följde med tjuven till staden och gav sig i lära hos ~~XXXX~~
~~XXXX~~ honom. Och när han var utlärd, reste han hem till sin mor.

"Vad har du lärt dej för nåt," frågade modern.----Men när hon fick höra att pojken hade lärt sig att stjäla, blev hon förtvivlad, och

till slut visste hon ingen annan råd, än hon gick till greven och talade om alltsammans och frågade vad hon skulle göra.

"Skicka bara hit honom till mig, så skall jag nog lära honom av med att stjäla" sa greven.

Greven hade två blodhundar, som va så ilskna, så att ingen mer än han själv vågade komma i närheten av dem, och så menade han, att om han fick pojken att försöka stjäla hundarna, så skulle han nog aldrig vilja stjäla mer sen. ----- Nästa dag kom pojken upp på slot-
tet.

"Jag har hört att du är mästertjuv," sa greven.

"Ja det är jag," sa pojken.

"Om du kan stjäla mina hundar, skall du få ett fribrev av mig, så behöver du aldrig komma i fängelse," sa greven. Det sa pojken att han skulle göra, och så gick han.

När han kom hem, spikade han ihop en brädholk, som var som en rän-
na, och på kvällen när det hade blivit mörkt, tog han holken med

sig och gick upp till slottet. Såg och borrh hade han också. Hundarna hade greven släppt lösa inne på gården, och när de fick höra pojken utanför porten, så började de skälla och väsnas därinne. Men pojken gjorde ett hål nertill i porten och satte holken för, och hundarna sprang förstås ut genom hålet och fastnade i holken. Sen bar pojken hem dem och gömde dem i stygan till nästa dag. Då tog han dem med sig upp till greven, och greven var tvungen att ge honom fribrevet.

Men nu hade greven tolv fina hästar, och han lovade pojken, att om han kunde stjäla dem så skulle han få ett ännu finare fribrev, och det hade pojken ingenting emot.

För att va riktigt säker, satte greven en dragon på var häst och befälde dem att de inte fick lämna hästarna på hela natten. ----- Klockan tolv på natten kom pojken in i stallet. Han hade klätt ut sej, så han liknade greven, å hade bränvin med sömnpulver i med sig. --"Här skall ni få er en styrketår," sa han, och gick från den ene

till den andre, och gav dem en klunk ur flaskan. De trodde att de va greven, så de misstänkte ingenting, men det dröjde inte länge, förrän de sov som stockar allihop. Då var det pojken som lyfte av dem från hästarna och satte dem gränslex tvärs över balkarna i stället. Sen tog han hästarna med sig och gömde dem i skogen. Nästa dag visade han greven, var de fanns någonstans, också måste greven ge honom ett ändå bättre fribrev.

Men greven tänkte, att han skulle allt få pojken fast ändå, och så befallde han honom att nästa natt stjäla ringen på grevinnans finger och lakanet, som de hade i sängen.

På kvällen satte greven ut tolv vakter på gården, och de fick befallning att skjuta pojken, så fort de fick syn på honom.

Men pojken han hade gjort sig en docka av halm och den hade han klätt på sina egna kläder, och på natten sköt han opp den över muren, så de kunde se den alla tolv. De sköt förstås alla sina kulor i den, och sen gjorde pojken, så att det såg ut, som om den trilla-

de ner utanför, och så gömde han sig i en vrå. Vakterna trodde att pojken var död och gav sig ut för att söka reda på liket, och greven som hade hört skotten kom ut han också. Men då va det pojken som smög sig upp i sängkammaren, å där härmade han greven, så grevinnan trodde, att det ~~var~~ var hennes man.

Han gick och lade sig i sängen och sade till grevinnan, att det ~~x~~ var bäst, att han tog ringen, om pojken skulle komma. Sen steg han upp igen och menade, att det vore ~~ki~~ lika bra att gömma både ringen och lakanet i ett annat rum, så va de riktigt i säkerhet. Grevinnan anade ingenting, så han fick både ringen och lakanet med sig, och sen smög han sig bort från slottet. Men han hade hunnit med litet till medan han var hos grevinnan, och greven fick ju reda på det med så småningom, så det är inte att ~~yndra~~ på att greven blev arg på pojken.

Till slut fick prästen reda på vad som hade hänt och när han predikade i kyrkan nästa söndag så bad han Gud bevara dem för tjuven

Och sen talade han om för allt folket, vad som hade hänt hos greven och det fast både greven och grevinnan satt och hörde på, och sen blev det naturligtvis ovänskap mellan greven och prästen.

Pojken höll sig gömd i skogen, men när han fick reda på vad som hade hänt så gick han opp till greven. ---"Nu får du förlåta mig, vad jag har gjort," sa han," men jag har fribreven, så du kan inte göra mig någonting. Och så tycker jag, att prästen han har skämt ut oss bägge två, så han skulle väl ha nåt straff för de."---Det tyckte greven också, också lovade han att han skulle förlåta pojken, bara han kunde göra något galet för prästen.

En torsdagsnatt gick pojken till kyrkan och dyrkade opp dörren och klev opp i tornet. Han hade klätt ut sig i ett vitt lakan. Så började han ringa i klockorna. Först kom kyrkstöten och tittade opp i trappan och frågade vad som stod på .---"Dig vill jag inte tala vid, högvördig prosten skall komma själv," sa pojken. Då gick kyrkstöten och

skulle hämta prosten. Men pojken fortsatte att ringa, och då kom klockaren och frågade, vem det var som ringde. Han fick också bud efter prosten.

När kyrkstöten kom till prästgården, och sa att de va en ängel ,som stod och ringde i kyrkklockorna och ville tala vid prosten, så trodde inte prosten på honom, men när sedan klockaren kom och sa alldeles detsamma, då gick han till kyrkan, för att se efter vem som var där. När han hade kommit upp i tornet sa pojken till honom: "Jag är en ängel, så skall hämta dig till Gud Fader. Gå hem och tag adjö och hämta vad du vill ha med dig!" Då trodde prosten att det var allvar, var, och så gick han hem och talade om för sin fru, att han skulle få resa levande till himmelen. Frun och barnen började gråta för att han skulle ge sig ifrån dem, men han bad dem inte vara oroliga, för han hade gömt så mycket pengar under altaret i kyrkan, så att det kunde räcka att försörja dem, tills barnen voro stora. Pojken hade smugit sig efter och hörde vartenda ord, och han skyndade sig till-

baka till kyrkan och tog pengarna. Efter en stund kom prästen opp i tornet igen, och då band pojken för ögonen på honom och stoppade ner honom i en stor säck med huvet före. Sen släpade han säcken utför trapporna, och då prästen började jämra sig, sa pojken att det var stenarna på den smala himlavägen, som han slog emot. Sen släpade han ut honom ur kyrkan och ut på landsvägen, och där drog han honom igenom alla vattenpussar han kunde hitta. När prästen kände, att han började bli våt frågade han, var de nu voro. --"Nu går vi igenom de kalla våta skyarna," sa pojken. --Till slut kom de fram till slottet, och där släpade pojken in prästen på gården. Det var på morgonen, och i detsamma vaknade gässen och började kackla. --"Vad är det för ett väsen," undrade prästen. --"Det är änglarna, som blåser i basun," sa pojken. Sen släppte han ut prästen på gården och bad honom vänta där, så skulle han gå och säga till Gud Fader. Prästen var lite vimmelkantig, så han märkte inte att han hade en hel gåsflock ikring sig, och pojken gick opp och väckte greven och sa till honom

att nu stod prästen nere vid gåshuset och hade en säck med sig och tänkte stjäla grevens gäss. Greven tog några betjänter med sig, och när de kom ner och fick se prästen så gav de honom så ~~mye~~ mycket stryk så han kunde knappt gå hem.

Men sen var inte jag med längre, så sen vet jag inte hur det gick.

"I söndas maan satt ja me te å sy, å sydde hin vången i häppe-
vången å häppevången i hin vången. Å sen kom Jyns.--

-Guss fre, sa Jyns

-Tack, sa ja

-E far hemma i da?

-Hä vill du hanum?

-Ja vell tala va-an om huset

-Den som ska ha huset, han ska ha mej, sa ja

Sen skulle farvå ja å Jyns å Pilians Per, vi skulle köra te hätt-
ja, te tjättja, te flättja.-Å far körde före å ja körde aitje, men
ja ledde opp å han täppte. Å sen när vi haden kört ett styckje,
så hade ja glämt matpåsen hemma, å sen skulle ja gå tebaka etter
matpåsen.

När ja kom hem, satt mor i spisen å nös å fes te påsen ble fuller. Sen lavade hon me en goer matpåse åttå skättefallsfåralår å florsektat smör å blegamnsost å peprade ålatajer å oppstuvade länsmansöen. Å så feck ja en kanna flöt å en påse rörahö. Sen gick ja te ja kom te den villande skog, där va int meen ett tre. Där satte aj me ~~mek~~ mellan två siller, mens ja åt opp en törnbuske. Sen hoppade aj ner å feck hännerne full-å koledder å föttena full-å-tönepiggar. Sen kunne ja inte gå utan sen sprang ja te ja kom te ett rovelann. Da kom mannen ut, som rådd-om rovelannet å sa:

Jäcken annamma di påg, som äter opp mina böner, ja har ~~k~~ inte meen disamma ättena!

Han fattade i håret å ja fattade i gräset. Där lå ja å laddade minna vamallsböjser me en aln tjärnsupa, sen sköt ja femtan alna hinsidan Banaholm å sköt ryggen å-na gammal gabo å hönastolpen å-na

gamla käring.

Sen gick ja opp mot den östre, västre, norre, söre gåren. Där had-di
glasgol å fjälafönster. Hadd-int hunn vatt där, så hadd brunnasta-
ken bete me.

-Här e ni snälla, ~~här~~ här ser ni skräddare,

-Ja behöver ah en påg te min päls!

Sen när kona kom, så bar skräddaren, så vi finge Käringshopp å
käringedans te davra.

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 89.

Birger Andersson, Bl Listers hd

15
15

Mörre och Ronne.

De va två jättar, som skulle gräva dike. Den ene hette Mörre, å den
annre hette Ronne, å dikena di grävde ~~di~~ de e Mörrumsån å Ronne-
byån.

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 90.

Birger Andersson, Bl Elsters hd

16.
Den karta 16
lagnen.

I söndas maan va ja oppe rasanen bittia, å ja körde sju häcka räng
fönn höt kom. Se kastade ~~xxx~~ ja oxana på taket å körde oket aut.
skoer, me di annre gausfäet. Sen to ja pau mi å skull gau te körke
När ja kom bort te Kräftemaula vångale, sau satt tvau nötter å ha=
de knäckt en heler fjäring tiggegubbar. Sen när ja kom ~~xxx~~ fram
körkan, så hade di börjat på å kressna lik, å jora barn, å tvau kä=
ringar rände te alters.

1770

Folkminnesarkivet, Lund

17.
17
Krympningen av
fäbjuvarna.

Acc.nr.

Uppt.nr. 91.

Birger Andersson, BI Listers hd

Nere i Skåne i Skepparslöv vid Kristianstad hade de en präst som hette Nyman, å han hade tatt sej å en kröppling, som va lam i bägge bena. En ~~gång~~ gång hade prästen glömt sin handbok i kyrkan, och på kvällen skickade han dit drängen å hämta boken. Men drängen vågade inte gå ensam te kyrkan mitt i natten utan han to kröpplingen me sej på ryggen.

När di kom bort te kötkegåren, var de nära tattare frå Önnestad där. Di tänkte stjäla får, å när di fick si en kar som kom å bar nånting på ryggen, så trodde di att de va en utå dom, som hade fått tag i ett djur, också gick di fram te drängen, å en å dom to på kröpplingen ~~å~~ å sa: "Ä han fet?" ---Drängen trodde de va gaster, så han slängde,

kröpplingen å sprang. Å kröpplingen ble så rädd så han sprang
han me, å sen den dan ble han bra.

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1270 Uppt.nr. 93.
Birger Andersson, Bl Listers hd

19. 93a
Knechten, som 19
blev kung i
Italien.

När Karl XII var och krigade mot hundturken, så rymde en av hans knektar till Italien och stannade där. Där regerade en rik kung, som hade tre döttrar. Men en dag hade de kommit en sky och tagit bort prinsessorna och fört dem till ett förtrollat land. Kungen lovade, att han skulle gifta bort sina döttrar med den som kunde rädda dem. Knekten gick opp till kungen och anmälde sig, och kungen gav honom häst och matsäck och skickade iväg honom tillsammans med två grevar. De red och red, och när de hade ridit i tre dar, så mötte de ett troll, som va en halv mil lång och en fjärdingsväg brett. ---"Vet du var prinsessorna finns nånstans,"frågade knekten trollet. ---"Jo,"svarade trollet,"de finns i det förtrollade landet, och det ligger inte långt härifrån. Om ni skyndar er bra,

så kan ni nog komma in, för kungen är inte hemma nu."

När de hade ridit ett stycke till kommo de till ett berg, och i berget var de en port, som stod öppen. De red in alla tre, och därinne var det ett stort hus. I ettrum stod det en gryta med kokande vatten i, och då tyckte de att de skulle koka sig lite mat. De båda grevarna gav sig iväg ut för att jaga och kom tillbaks med ett par harar. Dem kokte de och stekte de, men det blev ingenting över till knekten, så han gick ut och skulle skjuta ett par själv. Men när han kom tillbaks, så var både grytan och grevarna försvunna. Han började söka efter dem, och till slut kom han till en järndörr. Innanför den var det ett rum, som hade väggar och tak utav silver, och golvet var av glas. Och i nästa rum där satt de tre ~~pr~~prisesorna och sydde.

"Nu har jag kommit hit för att befria er," sa ~~k~~knekten.

"Det kan du nog inte," sa prinsessorna.

De talade om att trollkungen kunde komma tillbaka vilket ögonblick som helst. Och rätt vad det var, blev där ett oväsen, så att hela slottet skakade. --"Det är trollet som kommer," ropade prinsessorerna. Knekten fick se ett svärd på väggen, och det ville han lyfta ner och slå ihjäl trollet med, men han orkade inte rubba det. Då visade prinsessorna honom en flaska, som trollet brukade dricka ur innan han använde svärdet. Knekten drack först en klunk ur flaskan men då orkade han bara lyfta lite på svärdet. Han drack en klunk till, och då kunde han ta ner det från väggen. När han drack den tredje gången, kunde han svänga svärdet lika lätt som om det hade varit ett vanligt svärd, och i detsamma kom trollet in. --"Här lyktas kristet blod," skrek det. Då lyfte knekten svärdet och högg huvudet av trollet, så det rullade långt ut på golvet, och där började det tala. "Det skulle du inte ha gjort. Du hade fått en annan lön, om du hade låtit mig leva," sade det, och i detsamma slöt sig berget om dem. Det blev bara ett litet hål rakt opp i himlen, Knek-

ten började söka i trollets fickor, för han tänkte att han kanske kunde hitta en nyckel, så de kunne ta sig ut. Men han hittade bara en liten pipa och när han blåste i den, så kom de två grevarna. Dem hade jätten slagit ihjäl, men nu fick de liv igen. Sen band knekten en lina om livet ~~och tog en korg med sig~~ och klättrade upp till öppningen i taket, och sen hissade han upp allihop i en korg. Till slut var det bara den yngsta prinsessan kvar därnere och då klättrade knekten ner igen och hjälpte henne att kliva i korgen. Men när grevarna hade hissat upp henne, så tog de prinsessorna med sig och lät knekten stanna nere i berget. Då började han åter söka i trollets fickor, och den gången hittade han en ny pipa. När han blåste i den, så kom där fram en jätte, som frågade vad han ville. --"Jag har varit den gamle kungens tjänare i sjuhundra år, och jag hoppas jag får tjäna dig lika länge," sa han till knekten.

Först befallde knekten honom hämta fram mat, och när han hade ätit

frågade han, om det fanns några hästar.--"Ja," svarade jätten, "de finns dom som springer 100 mil i timmen och dom som springer 300 mil i timmen och de allra bästa de springer 700mil i timmen." Då befallde knekten att de skulle öppna för den finaste vagnen med sex av de bästa hästarna, och så gav han sig iväg till Italien. Han gick inte opp till kungen med det samma, utan stannade i en gästgivaregård utanför staden, och där åt han och drack, och när gästgivar en ville ha betalt, slog han ihjäl både honom och alla de andra som va på gården. Sen blåste han i den första pipan, och då blev de levande igen. De berättade för honom att det var två grevar, som hade räddat prinsessorna och skulle gifta sig med de båda yngsta.-----Då klädde knekten ut sig till skräddare och så gick han opp till kungen och bad att få hjälpa till med att sy prinsessornas bröllopskläder, och det fick han. När han skulle sy åt den yngsta, så kysste han henne och när kungen fick veta det, så satte han skräddaren i häkte. Då blåste knekten i den andra pipan och när jätten kom, befallde han honom att komma med trollets hela

här och belägra hela staden både från vatten och land. När grevarna fick se hären komma förstodo de att det var knekten som hade kommit tillbaka, och de vågade inte annat än berätta sanningen för kungen, och han hämtade upp skräddaren på slottet och gav honom den yngsta prinsessan till gemål.

Men knekten kallade på jätten och lät honom rista grevarna, så slammerna for i sju kungariken, och sen skickade han tillbaka jätten till berget, och när den gamle kungen var död, så blev knekten kung efter honom.

Folkminnesarkivet, Lund

Pigan och tvil-
let, 25.

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 94
Birger Andersson, Bl Listers hd

25

Mor berättade att i Gröntebo va de en piga, som skulle ut
i marken å hämta kreaturen. När han kom ut i skogen, var där
en fin herre, som började å tala me henne. Hon glömde kreatu-
ren å di gick å spasserade hela ettermedan, å de va sent på
kvällen, när hon kom hem. Sen fick hon allri nån ro. Hon vil-
le ut te karen, han väntade på henne, sa hon. Di försto, att de
inte va som de skulle, så di höll henne inne, men te slut fick
di binna henne, för hon s k u l l e ut te-an. Di hade en mär-
la i golvet, å i den fäste di ett bann, som di hade slaget om
livet på-na. Te slut fick di sända etter en präst. Han hade
vatt i Vittenborg, så han trodde att han kunne läsa hen-
ne fri. Di fick ställa ett bor tvärs över rummet å så to han
pigan me sej på den ena sidan å började läsa. Då kom den fine

herren in i stuan å gick fram te boret. Prästen la Biblen framför han å sa: "Läs ~~här~~ här om du kan din lede frestare, å kan du läsa ett enda or rätt, så får du behålla flickan." Å den andre han började å slå å riva me blana, så de va ett unner att di kunne hålla, men inte ett or kunne han begripa. Då for han därifrån me ett förfärlit oväsen, men flickan hon ble som annra mänsker igen.

*Bronden som
skulle mäta, hur
djup sjön var.*

I sjön ve Almundsryd e de ett djup, som di inte kan mäta. De
va en bonne, som firade ner hopbunna oxatömmar för te si hur
djupt de va, men när han hade hållt på en stund, hörde han en
röst, som sa: "Vill du måla mina väggar,

ska ja måla dina läggar!

å då tyckte han de va bäst å ge sej därifrån.

Folkminnesarkivet, Lund

1770

Acc.nr.

Uppt.nr. 96.

Birger Andersson, Bl Listers hd

28.
Hur bönderna 28
blev till

När Vår herre hade skapat alla mänskorna, ~~delade~~ ga han var å en
ett hantverk, så långt de räckte, men te slut hade han inte fler
hantverk å dela ut, å de va en hel hoper folk över.

"Ja, då vet ja ingen amman rå, än att ni får bli bönnere," sa han.

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 97.

Birger Andersson, El Listers hd

Petter i Holma.
29. 29

En gång skulle far köre te kvarns, å då mötte han Petter i Holma på vägen. Han vallade kor, å han gick etter korna å hade böxerna nerknäppta å lämnade etter sejs----De tyckte far va konstit, så han måtte stanna å fråga, va de va för nära konster. "Å, ja tycker bara de e rolit å känna, hur korna skiter," sa Petter.

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 98

Birger Andersson, Bl Listers hd

Petter i Holmen
skall stjåla grädde.
30. 30

Petter i Holmen, de ligger ve Blådingsholm, va galen i flöt (gräd-
de), di kallade han för "Flötagossen". Dum va han me, han va nog
lite arti, tror ja.

Förr hade di mjölken ståanes på hyller å så gick di å kände me
händerna om de va så di kunne skurra den. Där i gåren sto hyl-
lerna rätt så högt, å en da skulle Petter snatta flöt. De bar sej
inte bätter än han rev ner hela hyllan, å moren kommer inrusan-
des å unnrar va de e för ett liv. "Ja sökte bara etter ~~min~~ min
hannyxa," sa Petter, men de trodde di förstås så mycke di ville.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 99

Birger Andersson, Bl Listers hd

De va en bonnson, som skulle sta å fria. Han va bleen lite ette när han föddes, å de satt i än, så han va så dum som di ville ha han. Så skulle han ju ha en böneman, men den han fick me sej va en rikti speful, å ville ha dekan själv, så han ställde om, x så pojken ble omöjlig. När di körde iväg, passade han på å ge pojken order om hur han skulle sköta sej, när di kom fram.

"Di har inte samma talesätt som vi," sa han te-an, "å nu ska ja lära dej hur du ska säga." Sen slo han i-an en massa tosaforror. Så kom di fram på kvällen. När di körde in på gården, kom drängarna tebaks me unghästana, som di hade vatt ute å vattnat. Gårshunden for fe efter en å hästana å nafsade -an i hasena,

å hästen ble rädd å sprang in i stallkammaren å slo å rev ikring
sej. När di främmade kom in i stuan, så skulle friaren tala om va
som hade hänt på gåren, å så sa han som bönemannen hade lärt-an:
"Renslingen skrämdde bassen, så han for in i kontan å förstörde al-
la ballana."

De tyckte di va en underlig friare, men di sa ingenting, utan sat-
te fram mat te dom. Nu hade friaren vatt oroli för att ahn inte
skulle kunna sköta sej ve boret, å så hade han å böneman kommet
överens om, att när böneman trampade friaren på tårna, så skulle ~~han~~
han inte äta mer. Men di hade tatt in hunden i stuan å han lå un-
der bordet, när di åt, å rätt va de va så trampade h a n te fri-
aren, å den trodde förstås, att de va den ~~mar~~ andre, som ahde gjort
de, så han slutade äta, fast di nyssens hade börjat. Å värdsfolket
ble ju stötta, för di trodde, att han inte extemerade maten.

De va gröt di åt, å dekan, som han skulle fria te, hade fått ett hår
på sken. Då sa han te-na: "I har ett hår på kussan," sa han, för den

trån. När han kom fram te sängen, trodde han förstås, att de va bö-
neman, som lå där. "Här har du gröt," sa han. ----- I desamma så fös
kärngen, åde trodde han va böneman som blåste på gröten. --

"Blås inte, de e inte varmt," sa han, men kärngen fortsatte å fi-
sa, å då ble han arg å sa: "Om du blåser en gång till, så slår ja
gröten på dej". Å nästa gång de "blåste" smällde han dit me
hela grötfatet. De va varmt på natten, så kärngen hade dratt å se
täcket, å gröten träffade henne i ändan. Å så vaknade hon å
trodde, att ~~en~~ hon hade klajnt ner se.

Friaren han kom bort te talesmannen te slut. "Ja e så smori
om händerna," sa han. ----- "Gå bort te kroken," mente den andre,
"du kan tvätta å dej i spannen, ~~som~~ som står där." ----- De gjor-
de den andre, för han visste inte va de va för nån spann. De va
den som de gjorde lite å varje i, å han ble då inte ljusare om
gafflarna etter den tvätten. När han kom tebaks te sängen, ha-

de den andre sprättat opp fjärdynan, å den torkade friaren sej på. Men då klibbade fjären fast ve smeten på händerna å så va han tvungen å gå å tvätta sej igen. Den gången fick han fatt i kannan, som di hade dricksvatten i. Den va smalhalsad, så när han körde ner labbarna i den så fastnade di, å sen rände han ikring, för han ville ha loss händerna igen förstås. Te slut kom han ut i köket, å där sto bonnmoran å höll på å göra sej ren. De va i ~~den~~ dagningen då, men han kom me sån fart så han så henne inte, å hon sto me ryggen mot-an, så di törnade ihop, å hon fick sej en smäll å kannan. Hon trodde, att de va gubben hennes som hade vaknat å fått se hur de såg ut i sängen, så hon började gnälla å be om förlåtelse, men när hon kom underfund me, hur de va, så ble den ~~fr~~ friaren inte gammel i gåren.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. /00

Birger Andersson, Bl Listers hd

36 36
Prinsessan med
lusskinnet 621

De va en gång en torpare, som hittade en lus unner tröjkra-
gen, de va nog en å den sorten, som har spader ess på ryggen.
Han ville inte döda den utan satte den i en träsko å matade
den. Den växte å växte å te slút fick den inte rum i träskon
utan han fick göra ett litet hus åt ~~den~~ den, som en hunnko-
ja ungefär. En da kom kungen därförbi. Han fick se djuret å vil-
le köpa det, de fick han å sen sände han ett par drabanter dät
å hämta det till slottet. Hur de var tyckte di väl inte de va
nåt nöje å dra ikring me en stor lus på vägarna, så di va li-
te hårdhänta ve djuret, när de inte ville gå fort nog, å te
slut så slog di det så det bröt ryggen å sej å dog. Då flådde
di det å to me sej skinnet te kungen å sa att djuret hade dött
för dom på vägen. Kungen lät göra ett bälte å skinnet å de ga
han te prinsessan. Sen lät han kungöra, att den som kunde gissa
vad prinsessans bälte var gjort av, skulle få henne till ge-
mål och ärva reket efter honom. Di kom från alla håll å kan-
ter å skulle gissa, men de va ingen som hittade de rätta. De va

både grevar å friherrar å prinsar å fattit folk, som kom, för
alla ~~fr~~ fick försöka.

Så va de en torppare, som hade tre söner, å di skulle också sta
å försöka, men den yngste fick inte följa med di andra, för han
va lite bakom, så di skändes för honom. Han gick för sej själv,
å när han hade gått en da, så ble han hungrig å satte sej ve vä-
ge å åt. Då kom där en näbbmus å började gnaga på hans ost, å ~~n~~
när han hade ätit, så lät han henne stanna i matsäcken. Nästa ~~d~~
da, när han åt kom där en tordyvle å satte sej i smörasken, å
den fick också stanna. Tredje dan fick han en klompamyra me sej.
Te slut kom han fram te kungens går å de va dan inna di skulle
gissa igen. Han gick in i salen där de skulle va å skulle äta,
när han löste opp matsäcken, kröp djuren ut å så sa di på en g
gång: "Säj lusaskinn, säj lusaskinn!" -- Musen gömde sej i ett hål
å myran i ett annat, å tordyvlen kröp opp ~~ix~~ i fönstret.

Så nästa da skulle di gissa. De va fullt me folk i salen, å alla
skrek olika sorters skinn, men ingen sa de rätta. Då ropade poj-
ken: "Lusaskinn!" å de hade ingen sagt förut. Kungen skulle just
säja te om att de va rätt, da de va eh greve, som hade hört va
pojken sa å försto, att de va de rätta, å ropade "lusaskinn" han
~~också~~. Då tyckte kungen att han va en finare kar än pojken. så
han sa att de hade hittat de rätta på samma gång å di fick

hitta på nåt sätt å ta reda på ,vilken å dom prinsessan skulle ha. Så ble de bestämt att ~~hon~~ skulle sova mellan dom, å den som hon lå vänd mot, när hon vaknade, skulle hon gifta sej me. Hon tyckte bäst om greven, så hon satte sej för, att nog skulle hon ställa om så hon fick honom.

När di hade lagt sej, vände hon ryggen ~~å~~ åt pojken, men efter en stund komtorbaggens ~~m~~ å han kröp in i ändan på greven å välte ut, så de luktade å stank. Då va prinsessan tvungen te å vända sej åt pojken te, så nå kungen kom på morron å skulle döma, va de pojken som skulle ha henne. Men hon ville att di skulle göra om provet igen, å de hade kungen ingenting emot. På dan skaffade greven sej ett par ordentliga skinnbyxer, å så la de sej igen. Men på natten bet musen hål på byxerna å sen va torbaggens framme igen, så nästa morron låg prinsessan ~~å~~ åt pojkens sida, å de va inte utan att han hade blitt lite govän me ~~hane~~. Men kungen bestämde att di skulle sova tesammans alla tre en ~~na~~tt te. Å greven lät sätta en plåtbit för hålet i byxerna å satte en plugg i ändan, å sen menade han att de skulle va omöjligt för dom å komma åt han. De va svårt me, å de gick inte förän fram på morron. Men då kröp ~~myran~~ opp på grevens näsa å ~~stak~~ stack te. Då nös greven, å de så bra, så pluggen ~~for~~ for ut å slo te bleckbiten så den revs ~~bort~~ bort. Å den gången va kungen ~~tv~~ tvungen att ge pojken prinsessan.

Acc.nr.

Uppt.nr. 101.

Folkminnesarkivet, Lund

39

Birger Andersson, Bl Listers hd

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

*Språket i Malmö -
hus*

1770

När far va knekt ve Kronobergarna, så skulle han hålla vakt på Malmöhus. Di fick göra de knektarna, i tur å ordning å di va inte glaa ve de för de berättades så mycke otyg om Malmöhus. De va en som hette Liv från Allbo kompani, å när han gick vakt där, så fick han se alla fångarna komma ut, å han slo alarm förstås, men när di andre kom så va där inte ett dugg å se å alla fångarna di ~~sitt~~ satt i sina celler som di skulle.

När di gick vakten, skulle di gå runt cellerna å de tog en kvart, å ~~var~~ gång di kom tebaks så ropade di, så de skulle höras i högvakten att di hade kommet tebaka. Far han hade bara gått halva sträcken. när han fick se en stor hunn, som lå tvärsöver gången. De va en stor svart bjässe å de sken rött kring munnen på han. Far kunde inte komma förbi å så trodde di i högvakten att han hade somnat å skulle ut å söka efter han, å då mötte di ^{en} ~~en~~ stor oxe, som di inte kunne komma förbi heller. Men den natten do en å fångarna å de va förstås "den där gamle" som hade hämtat honom.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 102.

Birger Andersson, Bl Listers hd

40/40
Jernmåla-
Massen och
handlanden.

I Jernmåla bodde där en di kallte för Jernmålamassen. De va den starkaste kar di har haft här i trakten. Han hade tatt in te Karlshamn en gång, skulle köpa salt, en hel tunna skulle han ha. "Var har du hästen," frågade handlanden. -- "Ja hade tänkt bära hem de," sa Massen. "Gör du de, så får du saltet å mej," sa handlaren. De va över två mil han hade å gå, så handlaren trodde aldrig, att han skulle bli färdig med det. På rent jäkenstyg la han en tiepunnare i säcken, å så sände han ett par karar efter, för te å si, hur de skulle gå. Di följde Masse nästan ända hem, men när han kom te Kulemåla, så vände di om, för där började han gå å plocka lingon me säcken på ryggen, å då försto dom, att han orkade nog den sista biten med.

Folkminnesarkivet, Lund

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 103

Birger Andersson, Bl Listers hd

103 a.
Jernmåla-Massen och
skosnuvan. Den stas
he pojken. 41 41

Jernmålamassen skulle göra gäre i skogen å då kom hans kvin _
na te-an me mat. Men de va inte ho n, fast de så så ut, för de
va skosnuvan, som hade skapt om sig. Hon började å bli kärvän-
li ve-an, å hur de va så lavade han henne i ordning. De glöm-
de han förstås å sej, men en vacker da kom där en pilt te gå-
ren å sa: "Ni är allt min far, å ett mål mat kan ni väl ge mej
för släktskapen." -- Di hade två kor på gåren, å Masse slaktade
den ena. Pojken åt opp varenda bit å fien, å ändå sa han att
han inte va mätt. De va ingen annan rå än att Masse fick slak-
ta den andra kon me, å pojken satte i sej den också: Då sa Mas-
se: "Dej kan ja inte fö, du får allt ta ner te herrgårdarna i
Skåne, om du ska få mat nog, ajö me dej." Pojken tyckte de va
bra påhittat, så han ga sej i väg. Te slut fick han plats i
en går, mat skylle han få som tolv, omhan bara arbetade som
tolv.

Bonnen skickade ut dom i skogen etter ve, di va tolv drängar å pilten, drängarna fick var sin häst, men pilten skulle ha tolv. När di kom te skogen, hade pojken glömt öxan, men han tydde inte gå efter den, utan ahn bröt ner träna me händerna, å de gick fortare än di andre hann hugga.

Men sen kunne han inte få styr på hästarna, di dro lassen åt var sitt håll. Då to han å spände från å bann ihop alla kälkarna i en ra å satte alla hästarna för. Men de va för tungt. När di spände i gick tistelen å. Di andra drängarna körde hem me sina lass å lät honom sköta sej bäst han kunde. Han stannade i skogen te kvällen å då kom skosnuan te han. Di hade sitt för sej där, men rätt som de var, fick pojken fram en kniv å karvade miskan å henne. Sen skarvade han ihop kälkarna igen å satte dit skinnet som dragty å de höll. Te slut sto hästarna på gåren, men när pojken så etter, så va slädarna kvar i skogen, de va för segt, så de hade töjt sej. Då to han en spik å slog fast änden i väggen å sen gick han in. På morron, när bonnen kom ut, sto lassen på gåren. De hade fryset på natten, så skinnet hade dratt ihop sej.

1770

108e.
43/43

Di skulle tröska en da. På en loge sto di tolv man å tarsk
å di dro på från morron te kväll, men pilten han satt inne
i stugan å åt. Bonnen sa te-an, att han skulle börja, men han
sa att han skulle ha mat först, å han kom inte ut förrän di
annre va nästan färdiga. Då to ahn en stake ur taket å den
störste bjälken där fanns to han te hammel. Sen slo han nära
vänn i laget som de lå, å sen va de färdigt. Så gick han te
bonnen å frågade, om han ville se på, när han kastade. När
bonnen va på logen, klev pilten opp på lobalken å så släpp-
te han en fjatt. Så va de kastat.

På hösten skulle piltten hjälpa till me slåttern. Han skulle slå ett fält å di tolv drängarna skulle slå det andra. På morron gick drängarna ut, men han stannade hemma å åt, de tar ju tid att äta lika mycket som tolv; bonnen var inne å skulle ha ut honom, men han mente, att han skulle nog hinna fatt di andra, å så atte han sej till att äta igen. När han te slut fick å sej te å gå ut, så hade han mat me sej, å så to han ett par tag me lien å så åt han igen. Men hu r de va så hann han me di **andre** i alla fall. Sen skulle han räfsa ihop efter sej, men då började han å äta i stället, å då kom bonnen ut å började å skälla för han inte arbetade, te slut sparkade bonnen te honom i ändan. Men de skulle han inte ha gjort, för fotten fastnade, å sen va de pojken som gick fram å tebaks över åkren me bonnen etter sej som räfsa.

Te slut kunne bonnen inte ha pilten hos sej längre, utan han började å fundera hur han skulle kunna bli å me honom. Så sa han te han att han skulle gå te Hin å kräva ut sju års gamla räntor å honom. "Då får ni allt ge mej en bra mattsäck," sa pojken. Då gjorde di en säck å tolv oxhudar, å i den la di ner ~~24~~ 24 fläskasider. Så skaffade han sej en piska, snärten va å ståltrå å den va då teminstingen tie famnar. Sen ga han sej iväg. Så mötte han Fan. "Ja ska ha sju års gamla ränter å dej," sa han. -- "Ja är inte skyldi nån ett öre," sa Fan, men pojken to te piskan å när han hade smort om Hin ett slag, så fick han så mycke pehgar han ville, men dom gick han inte te bonnen me

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 104.
Birger Andersson, Bl Listers hd46 107a
Göringen och 46
de dumma bön-
derma.

De va en gyng, som körde ner te slätten å skulle sälja lite smått å gott, som han hade me sej. Han hade en gammel vit märr för kärran. På kvällen ville han låna hus, men di to inte emot honom nånstans. Di to till å me förbehåll å sa: "Du får vasken va här eller hos min granne." -- När de hade blitt mörkt, kom han te en går, där di hade glömt å stänga porten, å där körde han in. Han släppte in hästen i stallet, å klev opp på logen å skulle välla ner lite hö te kräket. De va klöver, som låg närmast å de to han å. Så skulle han lägga sej där oppe å kröp längre in. Där sto ~~de~~ en kista me matvarer, å han to för sej te han ble mätt. Så hittade han en korg me fjäder, å den la han sej i å somnade. På natten kom bonnen opp på logen, han va full, för han hade vatt på gille, å etter en stund kom pigan dit me. Di ~~had~~ hade sitt för sej där oppe å bonnen va borte ve korgen å stötte te den, så gyngen ramlade ur. Bonnen ble så rädd, så han rusade ut å pigan etter å när di kom ut på gåren, så va bonnen etter byahornet å började tuta.

Hela byalaget kom å undrade va som sto på, di trodde de va ellsvåda. Men bonnen skrek: "Vår Herre å alla änglarna har kommet in i ~~mitt~~ mitt stall." De va all fjädren han hade sett flyga ikring, som han to för vingar. Di gick bort ~~te~~ te stallet å där fannt di gyingen. Då vart di rasande å skulle klå opp han, men han ba att di skulle låta honom va i fre, så skulle han ge dom sin häst. "Vi har så gott om hästar, så vi vill inte ha din gamle krake," sa di å skulle klå han igen. "De e ingen vanli häst," sa gyingen, "den kan göra pengar." De ville di ~~de~~ innan di trodde de, å så gick han etter hästen. Han smusslade dit nåra småpengar under svansen, innan han kom fram me den, å sen slo han me pisken, så ~~hästen~~ slo bakut, å då föll där ett mynt. De tyckte bönnerna va bevis nog, ~~å~~ di ga bonnen en annan häst å köra hem me. Sen to di te gästgivaregåren å började å festa. Di höll på den ena dan ~~ten~~ etter den andra, di lå kvar där över nätterna å sparade inte på slantarna. Te slut ville krögeren ha betalt å då ledde di fram mårren å började å piska på henne, men de kom inte ett öre.

Då försto di att di hade blitt lurade, å så skulle di ge sej opp te göingen å ta hämnd på honom. Di kom opp te byn, där han bodde å gick å frågade i stugerna etter honom. Då va de en å hans vänner som sprang å sa te honom, att bönderna va där. så

han va beredd när di kom. Han höll på me slakt den dan, å så sa han te kärngen att hon skulle hjälpa honom me bönderna. Hon fick stoppa ett par tarmar fulla me blo innanför blusen å när bönderna sen kom in i stugan, så låssades gubben, att han va arg på kärngen. Han bjö dom på mat å brännvin, fast diville ryka på han mesamma. Då sa gumman: "Ska du bju dom på mat, som bara vill dej illa!" --- "Tyst, käring, "röt gyningen, å i desamma så ränner han kniven i henne, så blon sprutar. De tyckte bönderna vaen hasti kar, så di ble lite spaka, men gyningen bara to fram mer brännvin te dom. Så to maten slut på boret å då to han fram en pipa å blåste i. Kärngen steg opp å frågade~~m~~ va han ville. "Men mat sa han. Då kunne bönderna inte hålla sej längre. Di ville köpa pipan å han å te slut ~~så~~ sålde han den. Bönderna reste hem igen å inte va di just rädda om sina kvinnor, när di va komna te bys. Va de nån mora, som sa nåt, så bara kniven i henne. Te slut va de bara mannfolk i hela byn, å då tyckte di att de va tid å ta te pipan. Men nån bråska hade di inte. Te slut samlades di hos åldermans å blåste i pipan, men kärngarna lå som di lå, å te slut försto bönderna att di hade blitt lurade igen.

Så ga di sej opp efter gyningen igen å den gången slapp han inte undan. De va vinter då, å di la han i en säck å släpade

ut han på isen på en sjö. Di skulle kasta honom i en vak, men så hade di glömt yxan hemma. Di lät gyingen ligga kvar i säcken på isen, mens di hämta-de yxan. Då kom där en ryktare me en boskapshjord å gick förbi på sjön å han fick se säcken å gick fram te den. Då sjöng gyingen: den som i säcken ä bara, ska te himmelen fara.

"Då kan väl ja få hänga me", sa ryktaren. Men gyingen ville inte ha nån me sej. Te slut kom di överens om att han skulle få ta boskapen, om den andre fick fara te himmelen i hans ställe. Gyingen kom ur säcken å knöt in den andre i den å så ga han sej därifrån me kreaturen; efter en stund så kom bönderna te-baka å hade en öx me sej. Di högg opp en vak å vräkte säcken i sjön, å sen trodde di att nu va di kvitt gyingen. Men di hade inte gått långt förrän di fick se han framför sig på vägen, å han drev en stor boskapshjord framför sej. Di hannt fatt han, å så frågade di hur han kunne va där. "Å," sa han, "de va så fullt me djur därnere, så de to inte många minuter å samla hop dom här." Då ga sej bönderna tebaks ~~et~~ te vaken å gyingen följde me. Men så ble di osams om vem som skulle hoppa i först, å då sa gyingen, att di kunne ju hugga opp en större vak å hoppa alla på en gång, så skulle han räkna, så ingen kunne hop-

pa före den andre. De gjorde di å så ställde di sej i ra ve
vaken å gyingen räknade :ett, två, tre, å så ga di sej i vatt-
net på en gång. Men gyingen han kom undan å ble rik.

1770

Acc.nr.

Uppt.nr./105

Birger Andersson, Bl Listers hd

51 / 105
Smälänningen nr 51
den dumme små-
ningen.

De va en smälänning, som hade kommet ner på slätten, å på kvällen, de va på hösten, kunde han inte få låna hus nånstans. Han gick fr ån går te går, men överallt ble han nekad. Te slut hittade han på ett sätt. Han gick inte te bonnen utan te fodermarsken, å te honom sa han: "Ja har köpt baggen!" --- Sen gick han in i stugan å ba att få låna hus. Om han fick de skulle han bju på mat, sa han, han hade en bagge med sej å den skulle han slakta. De tyckte bonnen kunde gå för sej, å nästa da, va smälänningen ute i stallet å to baggen. Marsken trodde förstås, att bonnen hade sålt baggen, för han å smälänningen va ju sams, så han lät honom ta djuret utan vidare. Bonnen hjälpt ~~te~~ å slakta. Pigan i gåren klippte baggen, å som lön fick hon ullen. Moren fick skinnet å sen kokte di köttet å hade kalas, de räckte flera dar, å smälänningen hade inte brått å ge sej iväg. Han va en trevlig krabat, så kvinnfolken di ble snart förtjusta i honom, å han va å hälsade på hos både moren å pigan. Te slut skulle han resa, å när han to

adjö å bonnen,sa han:"Ja ska lära dej en sak.När du nu kommer in i stugan igen,så ska du sätta dej ve boret å slå näven i så de smäller,å så ska du säja,Möet vet ja,men mer får ja veta.

När bonnen kom in igen,så gjorde han som smålänningen hade sagt.Då kom pigan in ,å när han hörde va bonnen sa,så sa hon,"Du vet väl allri,att han lå hos mi för ullna?"----Men bonnen sa ingenting,för smålänningen hade sagt,att han skulle inte säja men än "möet vet ja,å mer får ja veta".---~~Efter~~ Efter en stund kom moren in å då slo bonnen näven i boret igen å sa de han skulle.Då ble kvinna rädd å talte om,att smålänningen hade vatt hos henne me för skinnet.Å te slut fick bonnen reda på att de va hans egen bagge,som han hade hjälpt te å slakta.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 106

Birger Andersson, Bl Listers hd

Hobergsgubben bodde oppåt lannet nånstans ve en sjö, å ve deh sjön bodde de en torpare, som försto å hålla sej väl me gubben. Han hade de inte så vidare bra, torparen, men för att han offrade te Hobergsgubben, så fick han alltid bra me fisk. Så fick hans kvinna en son, å torparen menade att om Hobergsgubben sto fadder te barnet, så skulle de inte skada. Men di ville inte ha honom me på kalaset. Torparen hade en dräng, som to sej å att bju gubben, så han skulle ge faddergåva men inte komma på gillet. Han gick te honom å talte om, att torparen hade fått en son, å undrade om inte Hobergsgubben ville komma å stå fadder.

"Vem mer ibland manfolk skall faddrar vara?" frågade gubben.

"Trummslagaren," sa drängen.

"Då tör ja inte komma", sa gubben, "för han å ja kan inte tåla varandra, Sist slängde han sin trumpinne efter mej. Den träffade mej på låret, å ja har ont å de än i da. Men vem mer skall komma?"

"Santa Mikael," sa drängen.

Den kunde Hobergsgubben inte heller me. Så undrade han ,viket
fruntimmer, som skulle bära.

"Di har visst tänkt å be sante Gertrud," sa drängen
Då var gubben inte alls hågad att komma med, men han undrade
hur mycket di andra kunde ge i faddergåva. Å drängen to ju te
förstås. Då visade Hobergsgubben in honom i sin skattkammare,
å hällde några nävar guld i en säck.

"Ger di mer än så," frågade han

De gjorde di nog menade drängen. Då hällde gubben i en
gång te å frågade, om di ga ändå mer. -- Lite te, menade drängen,
men de skulle inte va nycke. -- Han va rädd, att han inte skul-
le orka bära hem de, se. Han fick lite te i säcken, å de bar han
hem te torparen. Å sen va di välbergade i den gåren.

1770

Acc.nr.

Uppt.nr. 107.

Birger Andersson. Bl Listers hd.

557/107a
205!
Klasahall.
Klasagobbe gifte sig.
Klasagobbe
Pella-Pellen.

De va en knekt, som skulle hälsa på Klasagobbe. Han skarvade ihop oxatömmar så han tyckte di kunne räcka ner te gången i berget. Sen lät han en annan stå utanför å hålla i tömmen mens han ga sej in i hallen. Han gick så långt han kunne, å längst in va de en järndörr, men den tordes han inte fram te.

Klasagobbe han gifte sej te Rinakulle, va de li-gger vet ja inte. När han skulle flytta, leste (lastade !) di nie hunnra öka.

Han va ing i Midingstorp, Klasagobbe, hos Pelle-Pellen. De va på julafton å di satt ve boret å åt, när han kom in. När han hälsade sa han bara fre å inte Guss fre, så di hade inte svårt å begripa, vem de va.

"Bror min har kommet te mi", sa han, "de e fira hunnra år sen vi träfftes sist, å vi skulle ha lite roligt nu, men ja har bara en silverbägare, å ja tänkte få låna en å era," sa han.

Di ga han bågaren, men inte trodde di att di skulle få den
tebaka. Nästa da sto den i alla fall på boret, å då va den
full me pengar, å sen den dan gick de bravför Pella-Pellen,
di ble di rikaste i hela Urshult.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 108.

Linnormen.

Birger Andersson, Bl Listers hd

Änkjössen han fick se linnormen nereve Bjellernäs, han sa att den så ut som en stor orm me en framkropp som en gris, å den hade borst på ryggen. Den kom farandes ner för backen som ligger inne gåren å försvann nere ve åh.

58 58
Torparen ~~sen~~
blev läkare.

Doc.nr. 1770

Uppt.nr. 109.

Birger Andersson, Bl Listers hd

De va en gång en riker greve å en fattig torpare. Greven va surbenader å han sökte då bot värre än Sven Jönssons Hilda men de va ingen doktor som kunne göra honom bra. Han kunne inte gifta sej, för de var inte nåt fruntimmer som ville stanna hos honom, för de luktade ju värre än pesten ikring honom. Till slut ble det bestämt, att torparens hustru skulle sköta om honom, å de hade hon inte hållet på länge me, förrän hon började fundera på att gifta sej me greven. De va en enkel sak att ta livet å torparen, menade hon. Så sa hon te greven, att hennes man kunde bota honom, om han bara ville. Greven skulle bara ta i me hårdhandskarna, å ville torparen inte bota honom, så kunde di bara slå i jät han. Greven lät skicka efter torparen och befälld honom, bota benet. --- "De kan ju inte doktorerna göra, nå minner ja," sa torparen. --- "Antingen botar du mig, eller mister du livet," sa greven. De va ingenting annat å göra för torparen än å försöka, å så fick han ett par dar på sej. Han gick ut å tog blommor på en äng å kokte ihop en salva på måfå. Sen smorde han benet med den, å de konstia va att greven han ble bra. Torparen

ren ble berömd å fick rykte om sej te å va den styvaste läka-
ren i hela riket. Han ble överdoktor hos kungen å skulle bota
alla sjuka ve det kungliga hovet. Han hade tolv andra doktare
under sej, å de fick göra allting, för så fort de va nån sjuk,
så kallade han ihop dom, å så fick di säja va di tyckte att man
skulle göra me den sjuke å de hade torppren å gå efter sen.
Så ble kungen sjuk. Han fick en bollnad i halsen å kunde var-
ken tala eller andas. Så skulle ju torparen botahonom förstås,
å då kallade han ihop di andra läkrana, men den gången våg ade
de inte säja nånting. Då sa torparen: "Ja, i da gör ja ingenting
men i morron ska du bli bra medesamma", å så gick han. Nästa dag
kallade han dit di andra läkrana igen å di fick klä å sej ~~sky~~
skvatt nakna å sätta sej i en ring på golv. Den ena tummen
skulle di ha i mun å den andra i ändan. Så kommanderade tor-
paren: Hysk om! Å då fick de låta tummarna byta plats. Kungen
han lå å så på de där te han inte kunne hålla sej för sk~~att~~
länger å te slut skrattade han så bollnaden brast å han ble
bra.

Bättre doktor hade kungen allri haft å han lovade honom bub-
belt så mycke i lön, om han ville resa ikring te sjukhusena i
hela riket å bota di sjuke. De åtog sej ~~ipa~~ torparen, å så gav

han sej på vandring. När han kom in på ett sjukhus, så sa han "i da gör ja ingenting, men i morron kommer ja igen, å di ska ja koka smörja å di sämste å bota di andre me."-- När han kom igen dagen etter, så brukade de inte va en enda kvar på sjukhuset. På ett ställe gjorde han så, å när han kom den andra dan, så va de ingen inne i salarna, men på trappen lå de en gammel gunna, som inte hade orkat längre, så sjuk va hon. När hon fick se torparen, så skrek hon: "Ja e så bra som hinna, fast de inte har blitt teress te gå!"

Björnsman

Per Lindberg

Bytingen i Åmaud.

61

I en å gårana i Åma hade di en byting, som di inte kunne bli å me. Han höll allti te där i gåren om de ble ny ägare allri så många gånger. Så va de en bonne som fick gåren etter far sin~~x~~ å när han ble gifter, så tyckte kvinnan, att han skulle väl få bort bytingen. Han åt så mycke de fanns i gåren, men en da to hon nåra klappersten å la i en gryta å kokte dom nåra timmar. När bytingen kom å ville ha mat satte hon fram ~~stenen~~ ^{stenen} stenen te han. Han bet i en å dom å sen sa han: "Så dåli föda har ja allri fått å ändå har ja sett tre ekskogar växa opp å tre ekskogar ~~vä~~ ruttna ner, så nu flyttar ja! Sen så di han allri mer. De ble bätter i gåren etter den dan, fast di va väl höstarika å vårafattia där som på alla annra ställen.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. III.

Birger Andersson, Bl Listers hd

Oppe i Ebbamåla visar de sej en som di kallar för rid-
dare Odd, å han rider ikring på en stor häst. En gång när
far va ve Kräftesmåla hage, sto han tvärs över vägen, så
far kunne inte komma förbi.

Han vattnar hästen nere ve Kejsarekällan å där ser di han
ofta.

Di säger att han ska ha vatt lantmätare å mätt orätt.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 112

Birger Andersson, Bl Listers **hd**

63

Ängamålaren.

63

I Urshult finns de ängamålare. Di ränner omkring om nätterna å skriker: "Rätt, orätt, roiparätt." -- De va en kamrat te mej å han ~~klm~~ talade om att han hade mött en hel skock å dom en natt. Di rände förbi han allihop å skrek, men etter kom där en, å han stannade å sa: "Hörde du hur ja fusade?" ---- "Ja, fusa på du bara," sa han te han, å sen for gasten i väg igen.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 113

Birger Andersson, Bl Listers hd

6464

Åka skede.

Annanda jul skulle di åka skoije (skede). De vå tre från
Slattesmåla, som skulle försöka sej på de en gång. Di fast
tade tre dar innan å när di körde på morronen sa di in-
genting. De fick di förresten inte göra så länge di kör-
de heller. Di skulle köra förbi tre körkor, å di hade valt
ut Almundsryd, Urshult å Get. Men di kom inte länger än te
Slattesmåla hage. Där mötte di Flinka-Schwenens häst, å den
slo sönnern skakelen för dom, så di fick gå hem.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 114

Birger Andersson, Bl Listers hd

Oden jagar
skogsnuvan.

65

Me Flinka-Schwenens häst va de så, att de va eh som di kallte för Flinka-Schwen, å en gång, när han va ~~lur~~ ute å jagade, så mötte han en ryttare, som red på en stor svart häst. De va en gammel gubbe å hästen va så stor, så den hade huvet opp i skyarna. Gubben red förbi å in i skogen, å sen började de å smälla å skrika där inne, Etter en stunn kom gubben ridanes igen å då släpade han ett fruntimmer etter sej. De va Oden som va ute å jagade skosnuer. Men sen dess kallar di hästen för Flinka-Schwenens häst.

De va en di kallade för Lasse i Kroken. Han va på ett husförhör en gång. Han va bara 8 år då så de va första gången han va me. Prästen frågade honom: "Vilka äro årets största högtider?"—"Jul, påsk, å Värnamo marken," sa Lasse. —"Nå pingsten då?"—"De e ingen högtid," sa Lasse, "för då får vi bara sill å potatis."—Då tyckte prästen de va bäst å fråga om nåt annat, å så sa han: "Bli va de barn osaliga som utan döpelse dö?"—"Ja," svarade ~~Lasse~~ Lasse. ——"Var står det?"—"Så skriver evangelisten Lukas Markus å Johannes och apostlen Paulus," sa Lasse å sen gick han.

Lasse gjorde alltid tvärs emot vad de sa till honom, å då
hittade hans mor på att säga nej, när han bad om något.

Lasse: Iår vill ja inte gå på marken!

Modern: Du ska dit, om ja så ska dra dit dej!

L: Ja, då får ja väl göra de, men nära pengar tar ja in-
te me mej.

M: Jo, du ska ha vart eviga öre, som finns i huset med dej.

L: Ja, då får ja väl lyda då.

När han kom te marknaden, köpte han sej en spruta, en sän,
som di hade å släcka eld me. De ble slagsmål å. Länsman kun-
de inte skilja dem åt, men Lasse kom me sin spruta å spru-
tade vatten över dom, å sen va di inte så kvicka te å slå.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 117

Birger Andersson, Bl Listers hd

Lasse i Kraken 68
och länsman.

68

Så gick de en tid bortåt i världen å de ble nödår. Di ble förbjudna å bränna bränvin, men Lasse som hade blitt bonne, han brände ändå. Han hade sin panna inne i skogen å dranken ga han svinen, så den inte skulle rödja honom. Te slut så fick länsman reda på de å en da kom han te Lasses går å skulle ha undersökning. Lasse va inte hemma, men länsman gick där å tittade å te slut kom han te svina. Hur de va, så släppte han ut dom, å di ga sej iväg te skogen, som di va vana te. Länsman ga sej etter, för han anade väl va de va fatt. Å te slut så va han framme ve bränneriet. Där satt Lasse som bäst å smakade å sitt dricka, när länsman kom. --- "Nu har ja hittat björnen i idet," menade länsman. --- "~~De här kan väl inte va så farligt,~~" menade Lasse, "ja bränner ju bara te mej själv." Men länsman sa, att han skulle lägga beslag på allsamtan, å Lasse kunne va lugn för att han skulle ställa om så han kom i fängelse me. s--- Då ville Lasse bju på en snaps, men länsman ville ingen ha. "Förresten har du inga vittnen, så du kan inte få mej fast," sa Lasse

Men länsman menade att de kunde väl gå att hämta vittnen.---"Under tiden hinner ja att sätta ell på hela härligheten, å sen kan du komma me hur många vittnen du vill, grinade Lasse, "men de lovar ja dej, att låter du de va den här gången, så ska ja aldri bränna mer, å du ska få femti riksdaler å mej om du tiger." De kunne länsman inte stå emot, så Lasse fick gå sej iväg etter di femti mesamma, å länsman skulle vakta så länge. Mens han satt där, tyckte han att han kunde gott smaka å de starka, ettersom ingen så de, å så to han sej en tår. Men då va de Lasse, som hade stått gömd me ett par andra karar å så kom di fram. "Nu har ja hittat björnen i idot, "sa Lasse, "här sitter du din bonnplågare, men nu har du allt brännt för siste gång."----- Å sen va de inte lönt för länsman att försöka hindra bönnerna i den byn att bränna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Folkminnesarkivet, Lund

1770

Acc.nr.

Uppt.nr. 118

Birger Andersson, Bl. Lästgård

Pengaröret i 70
Fridafors,

70

Där di har pannrummet ve fabriken i Fridafors nu, där
va de en åker förr, å i den åkern lå de ett rör å klap-
persten. Di kallade de för Pengaröret. Far han va där å
arbetade en kväll å då så han liksom en sopekvast som
de glödde etter. Den slo ner i röret.

Di säger de lå en gryta me pengar där, fast
di fick allri tag i den. De va liksom ett hål i röret, å
de gick allri att fylla. Vi pojkar brukade lägga dit ste n
men nästa dag va den alltid borta igen.

Acc.nr. 1770 Uppt.nr. 119

Birger Andersson, El Listerb hd

Sjörået i Åsnen. 71

71

De va en som hade sänkt sej i Åsnen, å di kunne inte hit-
ta liket. Då va de en som manade fram sjörået å frågade
va liket lå, de fick di veta, men sen kunne di inte få rå-
et i sjön igen. Farfar bodde där då, å en kväll kom de nå-
ra som hade hämtat oljonsvin från skogen ner te hans å
frågade om di fick va där över natten. De fick di å di
fick ligga i stuan, men svina hade di i fastun. De va en
ryggåsstuga å i fastun va de en gällstäng. Rätt som de x
va for dörrarna öpp å grisarna ga sej iväg ut. Ett stort
odjur kom in i stugan. De va så stort, så de la armana på
stängen. "Fre", sa de. --- De va sjörået. Hundarna ga sej på
de å ställde till en jakt, de for ut ur stuan å vi hörde
skallet ett par timmar efter.

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 120-124

Upt = Birger Andersson, Bl. Listers hd

Dalanshult

- 126 Varje påskdagsmorron dansar solen, de syns bäst om man tittar genom ett hål i ett papper.
- 127 Långfredagsmorron piskade modern alla barnen med björkris, för att de skulle bli snälla.
- 128 Ve jul hängde di bonater på väggarna. De va bibliska bilder som va målade på väv. I di rike stuerna hade di alla väggarna fulla och di fattie skulle ha åtminstone en.
- 129 På dömmelonsdag hängde di bilder å raka och kvast på folk
- 130 Di som ville ha metetur skulle meta Kristi himmelfärdsdag. Den första fisken di fick opp, skulle di bita stjärten av å kasta tebaks i sjön. Fick di opp den igen, ble de tur me fisket de året.

Acc.nr.

Uppt.nr. 125-127

Birger Andersson, Bl Listers hd

73
73

125 Di skulle börja våra på Frodan förr. De va den 25:te mars,
Frodan. Iblann kunne di börja tidigare, om de va väder te de.
Tredje Torsdan i Tor kom tranan. Tors månad de e mars. Di bru-
kade säja

Tredja torsdan i Tor
träder tranan på svensker jor.

126 På juldän började ottan kl. 4 men de va bäst å va i körkan
en timme innan, om man ville ha plats, annars kunne man få stå
ute på backen. -- När di ga sej från gårana hade di en tommel å
väckter fur. De brukade va en sån från var går, men de kunne
också hända, att di inte hade nån i en går å då gick di un-
ner nabons. När di va framme ve körkan, slängde di alla tom-
lana i en hög, som fick brinna tess di kom ut från gusstjän-
ten igen.

127 Henma hade vi en dräng som hetade Pelle. Första gång ja skul-
le me i julottan hade ja blitt å me min mössa, å nästa år skul -
le Pelle hjälpa mej te plats. När vi kom fram te körkan, hade
han en nål, å så stack han te den ena etter den andra i träng-
slen. På de viset kom vi långt fram i körkan å fick sitta.

127 Förr va de så att alla som kunne knäppa böxerna, skulle ha lom-
maflaska me sej te julottan. Di söp på vägen dit å innan di ga
sej å me förresten, så di brukade va pin fulla i körkan. De va
en di kallte för Ljusapellen från Blidingsholm, å en gång, när
han kom te ottan, va han så full så han visste inte va han va.
Han gick i gången å pratade för sej själv. "Va faan kom stopet",
sa han, han trodde han va hemma, se, å tänkte att ~~han~~ hade stopet
på boret.

129 Di skulle köra kapp hem från ottan. Den som va först hemma, han
fick oppslaget (inbärgat) först. De va måånmost kärngarna, som
åkte kapp, för gubbarna di gjorde sej ingen bräska. Di brukade
hållas bakom stallarna å supa i stället.
Han Ljusapellen ställde te ett spetakel ve en otta. Han fick
tag på stockar, som di hade kört fram te vägen från skogen, å
dom la han ~~tvärs~~ över, så när di skulle köra hem, ~~vitt~~ ble di
liggande där ~~int~~ allihop.

130 Te ~~hjul~~ skulle di ha nya kläder. De va skräddare som gick
ikring å sydde. Tyget vävde di hemma i var går, både värping
å vammal. En jul ble ja sänder å hämta skräddrana te våss, di
va inte glaa åt å komma, för di skulle på ett annat ställe, ja
gick etter dom å pratade me den yngste gesällen, han va väl-
lika gammal som ja, en tol trettan år tänker ja. Han skulle ~~sk~~

Manuskr. 1856

Acc.nr. 1770

Uppt.nr. 130-132.

75

Folkminnesarkivet, Lund

Birger Andersson u BI Listors hd

brötter Per Lundberg

*Stättens mål
1856

UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

allti bära prässjärnet. å de va en tung klomp, så han började bli trött. Då to ja de åt han, men rätt va de va, så la ja iväg hemåt me de. Sen va di tvungna å komma etter, å när di väl va i stuan, så ställde far om så di stannade.

Sen va de te å vännä en trekannegryta me botten opp, å ve den satt di två stycken, en ve var sida, å svärtade trå. Den ene dro å den andre nystade ihop. Se, trån som di använde va hemmagjord den me å de gick inte å svätra den förrän den skulle brukas. Mäster själv to de största boret vi hade å där satt han å ~~sy~~ sydde. Vi pojkar fick springa kring å sköta lysestickorna, di skulle skrapas å släckas å nya skulle sättas i holkana. Sen va skrädtrana där te de va färdisytt, di lå hos oss över nätterna.

13/ Tröskningen börjadé i soottan å sen sto di i hela dan. Di kunne hinna me en femti travar var da å de e 24 neker i var trav.

13? Di har särskilta namn på dagarna i påskveckan, di namnen har di på dagarna i fastan på andravhåll. De e lite olika me de. Di räknar

Fläskasöndag Bollemåndag Stenkaketidag

Dömmelonsdag Skärtorsdag Långfredag.

En del säger Fastlasöndag, Fettisdag, å andra har Påskalördag me.

På dömmelonsdagsnatten sover trollen, så den natten e sär-
skilt bra te söka skatter på.

Å på kvällen innan skjuter di för te skrämma bortpåskkäringar.

Per i Döravre va ute å jagade en skärtorsdagsmorgon. Han kom
ner åt Ramlekulle te å där höll di på å dela ut bytingar.

Han sto å hörde hur di sände den ~~ne~~ bytingen hit å den andre
dit, å te slut så sa di te en att han skulle gå te Per.

"När du kommer dit", sa di, "så står kärngen å koker gröt, å sen
när Per kommer å ska äta, ska du sätta dej på den förste sken
han tar, å ge dej ner i magen på han."—"De blir vi två om,"
tänkte Per, å när han kom hem å skulle äta gröten, så stoppade
han den förste sken i en gammel tobakspung, som han hade. Sen
hängde han opp pungen på ~~vän~~ väggen, å ga den ett kok stryk
var da, å släppte inte ut bytingen förrän dömmelonsdag nästa
år. På skärtorsdags morron gick han te Ramlekulle igen, å då de-
lade di ut bytingar igen. Så ble en befälld att gå te Per, men
han svarade: Nej, mej får nix inte dit, för ja har då inte fått
annat än stryk där ett helt års tid.---Sen slapp Per nån byting.

Småland
Mjöbo
Stattsmåla

Uppt. av Per Andersson
Per av J. Birger
född 1856, Stattsmåla